

Kulturinteressen øker, også på landet

Både kulturtilbudet og andelen innbyggere som går på arrangementer på små steder rundt om i landet, såkalte spredtbygde strøk, har økt i de siste 17 åra. Men begge deler er fremdeles størst i hovedstadsregionen og de store byene. Stadig flere går på kino, teater og konserter. Innvandrere gjør det i litt mindre grad enn befolkningen generelt. Også fysisk aktivitet på fritida har økt, samtidig som vi tilbringer mer tid foran PC-skjermen. Det vi gjør mindre av, er å lese papiraviser og lytte på radio.

Odd Frank Vaage

Det er store forskjeller i tilgjengeligheten til kulturarrangementer etter hvor i Norge vi bor. I spredtbygde strøk er tilbudet dårligere enn i hovedstaden og de andre store byene, men det har bedret seg noe de seinere åra. Tilbud og bruk henger tett sammen. Det er færre som går på ulike kulturarrangementer på landsbygda, enn i de store byene. Økningen i besøk på kino, teater og konsert gjelder både by og land.

I tillegg til hvor man bor, har alder, utdanning og ikke minst kjønn betydning for valg av kulturtilbud, viser kulturbruksundersøkelsene (se Vaage 2009b og tekstsoks om datakilder). Blant kvinner er andelen som bruker kulturen aktivt i løpet av et år, atskillig høyere enn blant menn. Kvinner går mer på folkebibliotek, teater, kunstutstillinger, klassiske konserter, ballett-/danseforestillinger og tros-/livssynsmøter. Forskjellen har holdt seg nokså stabil fra begynnelsen av 1990-tallet og fram til i dag. Bare på idrettsarrangementene er menn mer aktive som tilskuere enn kvinnene. Også denne forskjellen har holdt seg stabil i de seinere åra.

Best tilgang på kultur i Oslo og Akershus

De som bor i Oslo/Akershus har stort sett bedre tilgang til en del kulturtilbud enn dem som bor i andre deler av landet. Andelen som bor under fem kilometer fra en kino eller lokale som brukes til filmvisning, konsertsal eller tilsvarende lokale idrettsplass/idrettshall, folkebibliotek/offentlig boksamling og kunstgalleri/kunstsamling, er større i Oslo/Akershus enn i andre landsdeler (se tabell 1). Tilgangen til teater eller lokale som brukes til teaterforestilling og til museum, er nokså lik i landsdelene.

Vestlandet er den landsdelen der avstandene til kulturtilbud er størst. Tallene viser likevel at det er et stort flertall av befolkningen i alle landsdelene som

Odd Frank Vaage er sosiolog og seniorrådgiver i Statistisk sentralbyrå, Seksjon for leveårsstatistikk. (odd.vaage@ssb.no)

Tabell 1. Andel som har under fem kilometer til nærmeste kulturtilbud, etter landsdel. 2008. Prosent

	Oslo/ Akershus	Østlandet ellers	Agder/ Rogaland	Vest- landet	Trønde- lag	Nord- Norge
Kino	55	51	49	39	39	53
Konsertlokale	44	43	39	34	36	42
Idrettsplass/hall	94	83	81	77	81	73
Teaterlokale	38	38	30	29	34	37
Folkebibliotek	83	67	62	63	69	58
Museum	44	49	39	35	46	43
Galleri/kunstsamling	53	48	47	37	38	44

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsen 2008, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 2. **Andel som har under fem kilometer til nærmeste kulturtilbud, i tettbygde strøk – 100 000 eller flere, og i spredtbygde strøk. 1991, 2000 og 2008. Prosent**

	Tettbygd 100 000 eller flere			Spredtbygde strøk		
	1991	2000	2008	1991	2000	2008
Kino	65	54	54	22	19	24
Konsertlokale	45	43	47	5	10	18
Idrettsplass/hall	97	93	95	49	51	57
Teaterlokale	44	45	46	6	7	11
Folkebibliotek	88	79	81	21	39	39
Museum	52	52	52	21	19	20
Galleri/kunstsamling	56	51	53	11	14	18

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

har kort avstand til både idrettsplass/hall og folkebibliotek. En nokså betydelig andel har også kort avstand til andre kulturtilbud, nevnt i tabellen.

Når vi ser på dem som bor minst 25 kilometer fra nærmeste kulturtilbud, er andelen størst blant dem som bor på Vestlandet og Nord-Norge (Vaage 2009b). Det er for eksempel slik at 37 prosent av befolkningen i Nord-Norge bor 25 kilometer eller mer fra nærmeste teatertilbud.

Stor forskjell mellom by og land

Tabell 2 viser tilgang til ulike kulturtilbud blant dem som bor i tettbygde strøk med 100 000 personer eller mer, det vil si de store byene og i spredtbygde strøk (se tekstmaks om bostedsstrøk). I perioden 1991-2008 har tilgangen til disse tilbudene vært mye bedre blant dem som bor i store byer, enn blant dem som bor i spredtbygde strøk. I de store byene hadde mer enn halvparten kortere avstand enn fem kilometer til nærmeste kino, i spredtbygde strøk var det under en firedel som hadde så kort avstand til nærmeste kino. Tilsvarende forskjeller gjelder de andre kulturtilbudene. Tabell 2 viser også endring i tilgangen til kulturtilbud fra 1991 til 2008. For personer i de store byene har det ikke vært noen økning i tilgangen til tilbudene i løpet av denne perioden. De eneste endringene det kan vær grunn til å nevne, er at andelen som bodde mindre enn 5 kilometer fra nærmeste kino og folkebibliotek, sank noe fra 1991 til 2000.

Blant dem som bor i spredtbygde strøk, har derimot tilgangen økt. En større andel hadde kort avstand til ulike kulturtilbud i 2008 enn i 1991. Det gjaldt konsertlokale, teaterlokale, folkebibliotek, idrettsplass/idrettshall og galleri/kunstsamling.

Tilbudene brukes også mest i hovedstadsregionen

Det er en klar sammenheng mellom tilbud og etterspørsel på kulturområdet. Oslo/Akershus er den landsdelen der flest har vært på kino, teater/musikal/revy, museer, ballett/dans og opera/operette de siste tolv månedene (se tabell 3). I Nord-Norge og på Vestlandet er andelene lavest.

Tabell 3. **Andel som har brukt ulike kulturtilbud de siste tolv månedene, etter landsdel. 2008. Prosent**

	Oslo/ Akershus	Østlandet ellers	Agder/ Rogaland	Vest- landet	Trønde- lag	Nord- Norge
Kino	79	67	74	63	72	69
Konsert	60	61	64	61	67	60
Idrettsarrangement	48	54	63	58	64	55
Teater/musikal/revy	56	53	55	49	55	51
Folkebibliotek	50	53	52	49	56	47
Museum	51	42	40	38	46	39
Kunstutstilling	47	42	45	37	41	32
Tros-/livssynsmøte	33	39	48	45	34	32
Kulturfestival	23	27	40	35	42	38
Ballett-/ danseforestilling	17	13	13	10	13	12
Opera/operette	11	7	2	4	8	5

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsen 2008, Statistisk sentralbyrå.

Definisjon av bostedsstrøk

Som tettbygd strøk regnes hussamlinger med minst 200 hjemmehørende personer der husene normalt ikke ligger mer enn 50 meter fra hverandre. Resten regnes som spredtbygd strøk.

Andelen som går på konserter, idrettsarrangement, folkebibliotek, tros-/livssynsmøter og kulturfestivaler er derimot jevnere fordelt på de ulike landsdelene. Disse brukstallene henger nokså nøye sammen med tilgangen til kulturtilbud, slik tabell 1 viser.

Forskjeller i bruk av ulike kulturtilbud mellom dem som bor i tettbygde strøk, og dem som bor i spredtbygde strøk, er ikke så stor som tilgangen til disse tilbudene skulle tilsi (se tabell 2 og 4). Jevnt over er det relativt liten forskjell mellom de to gruppene i andelen som bruker slike tilbud i løpet av en tolv månedersperiode. Størst forskjell gjelder museum, kunstutstilling, ballett-/danseforestilling og opera/operette. Her er brukerandelen i store byer mye høyere enn i spredtbygde strøk. For idrettsarrangement og folkebibliotek er det nokså liten forskjell i mellom de to gruppene. Den eneste typen kulturtilbud der personer i spredtbygde strøk er mer aktive enn dem som bor i store byer, er besøk på tros- eller livssynsmøter (se tabell 4). Andelen som går på konsert, kino, teater og ballett-/danseforestillinger, har økt mellom 1991 og 2008 både i tettbygde og i spredtbygde strøk. For inngang av tilbudene har det vært noen tydelig nedgang i bruken.

Undersøkelser har vist at en stor gruppe kulturbrukere benytter seg av tilbud som er langt fra deres hjemsted. Særlig er Oslo et sted der mange kommer langveisfra for å være med på et kulturarrangement eller forestilling (Vaage 1996). Dette kan være noe av forklaringen på at kulturbruken blant dem som bor i spredtbygde strøk, er stor selv om det er dårlig med tilbud i nærmiljøet.

Flere går på teater

Teateret når ut til flere enn før, viser kulturbruksundersøkelsene. Andelen som har sett en teater-, musikal- eller revyforestilling det siste året, har økt fra 44 prosent i 1991 til 53 prosent i 2008, henholdsvis 49 prosent for mennene og 57 prosent for kvinnene. Økningen i andel som går på teater, musikal eller revy, gjelder begge kjønn. Blant de unge har ikke økningen vært så stor i denne perioden. Både i 1991 og i 2004 hadde 48 prosent i aldersgruppen 16-24 år vært på denne typen forestillinger de siste tolv månedene. I 2008 var andelen i denne aldersgruppen på 54 prosent.

Tabell 4. Andel som har brukt ulike kulturtilbud de siste tolv månedene, i tettbygde strøk – 100 000 eller flere, og i spredtbygde strøk. 1991. 2000 og 2008. Prosent

	Tettbygde strøk – 100 000 eller flere			Spredtbygde strøk		
	1991	2000	2008	1991	2000	2008
Kino	67	76	83	45	52	59
Konsert	53	62	67	43	57	54
Idrettsarrangement	50	54	53	52	53	53
Teater/musikal/revy	49	55	59	37	44	46
Folkebibliotek	47	52	55	46	48	49
Museum	47	52	51	34	38	39
Kunstutstilling	45	52	49	32	38	36
Tros-/livssynsmøte	..	38	35	..	46	44
Kulturfestival	34	31
Ballett-/danseforestilling	10	14	18	3	9	9
Opera/operette	11	10	10	2	4	3

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Forestillinger ved institusjons-teatrene økte også noe i antall på 1990-tallet, særlig fra 1980 til 1993, men tallet gikk noe ned fram til 1997. Seinere har det økt igjen, og var på om lag 9 300 forestillinger i 2007. I 1996 var det 253 teater-/operabesøk per 1 000 innbyggere i Norge. I 2007 var tallet økt til 392.

Økt fysisk aktivitet – ikke noe typisk byfenomen

Tiden som voksne i alderen fra 16 til 79 år bruker på å trene eller mosjonere, har også økt de seinere åra. I 2001 var det 49 prosent som trente to ganger i uka eller mer (Vaage 2009c).

I 2004 var andelen økt til 60 prosent, og videre til 62 prosent i 2007. Kvinner og menn trener nesten like mye, og mange unge og eldre trener mye. Trening på fritida er ikke noe typisk byfenomen. I de store byene var det 64 prosent som trente minst to ganger i uka i 2007. I spredtbygde strøk var andelen litt lavere, 58 prosent.

Flere kvinner med i Idrettsforbundet

Antall medlemskap i Norges idrettsforbund økte jevnt fra om lag 1,4 millioner i 1980 til 1,9 millioner i 1998. Deretter har tallet variert noe. I 2008 hadde forbundet rundt 1,8 millioner medlemmer. I 1980 utgjorde kvinner 34 prosent av medlemmene, og i 2008 40 prosent.

I 1991 oppga 27 prosent av befolkningen at de hadde deltatt på et idrettsarrangement i løpet av de siste to åra. Andelen økte til 30 prosent i 2008. Blant menn var andelen 36 prosent, blant kvinner 23 prosent. Blant ungdom i alderen 16-19 år var det i 1997 60 prosent som hadde deltatt på idrettsarrangement i løpet av de siste to åra. I 2008 var andelen 59 prosent, det vil si på samme nivå som elleve år tidligere (Vaage 2009b).

Ungt kinopublikum, men de eldre kommer etter

Hvilke kulturtilbud vi bruker, har en klar sammenheng med alder. Andelen som har vært på kino i løpet av et år er høyest blant barn og unge, og slik har det tradisjonelt vært i lang tid (se figur 1). Selv om besøkstallene er betydelig lavere blant de eldre, er det blant dem at endringen har vært størst. Andelen personer i alderen 67-79 år som har vært på kino de siste tolv månedene, var på 10 prosent i 1991. I 2008 var besøksandelen på 39 prosent i denne aldersgruppen.

Besøk på konserter og kulturfestivaler er også dominert av de unge, men ikke i samme grad som for kino. Økningen i konsertbesøket fra 1991 til 2008 har vært betydelig i alle aldersgrupper, unntatt for de yngste, det vil si gruppen 9-15 år.

Det er de godt voksne og eldre, ikke barn og unge, som velger opera/operette og kunstutstillinger. Andelen av befolkningen som bruke disse tilbudene, har endret seg lite fra 1991 til 2008 (se figur 1).

Konserter mer populært

I 1990 ble det holdt litt under 300 symfonikonserter i Norge. I 1997 var tallet økt til drøye 400, og ytterligere til 770 konserter i 2007. Mens publikummet på symfonikonserter var på om lag 220 000 i 1990, økte tallet til 455 000 i 2007 (Kulturstatistikk 2007).

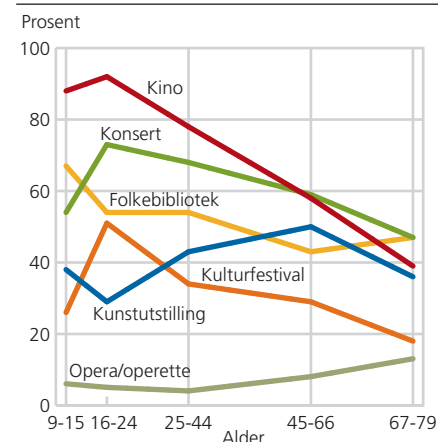
I publikumstallene finner vi også at det har vært en klar økning i konsertbesøk totalt. 48 prosent av befolkningen hadde vært på en konsert i løpet av de siste tolv månedene i 1991. Andelen økte til 62 prosent i 2008 (Vaage 2009b). Blant kvinner var andelen 64 prosent og blant menn 58 prosent. Blant konsertgjengerne hadde 9 prosent hørt på klassisk musikk eller operamusikk sist de var på konsert. 52 prosent hadde vært på pop- eller rockekonsert (se tekstboks om datakilder).

Teknikk for menn, kunst for kvinner?

Andelen som besøker norske museer, har forandret seg nokså lite fra 1991 til 2008, og andelen har ligget mellom 41 og 45 prosent per år i denne perioden.

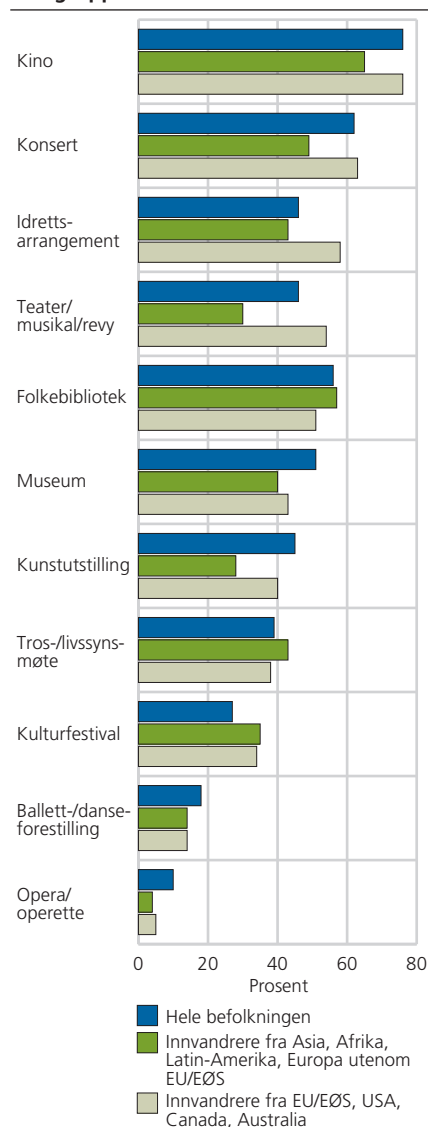

Figur 1. Andelen som har brukt ulike kulturtilbud de siste tolv månedene, etter alder. 2008

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsen 2008, Statistisk sentralbyrå.

Figur 2. Andel som har brukt ulike kulturtilbud de siste tolv månedene, hele befolkningen og innvandrere, etter landgruppe. Alder 9-59 år. 2008. Prosent

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsen 2008, tilleggsutvalg blant innvandrere, Statistisk sentralbyrå.

I 2008 var den på 43 prosent. De som har besøkt museum de siste tolv månedene, har gjennomsnittlig gjort det 2,5 ganger i 1991 og 2,6 ganger i 2008.

De fleste museene i Norge er kulturhistoriske museer (Kulturstatistikk 2007). Dette gjenspeiler seg i brukertallene. Folkemuseer/bygdetun er de museene som oftest er besøkt. Denne tendensen har holdt seg i hele perioden fra 1991 og framover (Vaage 2009b). Men det er også i denne gruppen museer at nedgangen har vært mest påfallende. I 1991 hadde 39 prosent, og i 1994 45 prosent, vært på slike museer sist de besøkte museum. I 2008 var andelen 31 prosent.

Dernest kommer tekniske museer, med 16 prosent besøkende i 1991 og 17 prosent i 2008. Naturhistoriske museer hadde 14 prosent av museumspublikumet både i 1991 og 2008. Kunstmuseene hadde en andel på 12 prosent i 1991 og 18 prosent i 2008. Her ser det altså ut til å være en økning i interessen.

Menn velger i større grad enn kvinner å gå på tekniske museer. Kvinner er mer opptatt av å se kunst. Denne tendensen har holdt seg i hele perioden fra 1991. Blant menn har det likevel vært en viss økning i besøket på kunstmuseer.

Kino og bibliotek populært blant innvandrere

I 2008 ble det i tillegg til kultur- og mediebruksundersøkelsen også gjennomført en undersøkelse på dette feltet blant innvandrere. Innvandrerne er delt i to grupper etter landbakgrunn (se figur 2) og kan sammenlignes med befolkningen i Norge.

Å gå på kino er den vanligste kulturaktiviteten for alle tre gruppene i undersøkelsen. Innvandrere fra Asia/Afrika med flere skiller seg ut ved at de i størst grad har vært på bibliotek og tros-/livssynsmøter. Derimot har de i minst grad vært på teater/musikal/revy og på kunstutstillinger.

Mediebruken jevnt fordelt mellom landsdelene

Bruken av ulike massemedier er temmelig lik i de ulike landsdelene. Andelen som bruker fjernsyn, Internett og trykte aviser, er høy i alle deler av landet (se tabell 5). Den eneste forskjellen som kan nevnes, er at andelen som leser bø-

Tabell 5. Andel som har brukt ulike massemedier en gjennomsnittsdag, etter landsdel. 2008. Prosent

	Oslo/Akershus	Østlandet ellers	Agder/Rogaland	Vestlandet	Trøndelag	Nord-Norge
Fjernsyn	78	79	82	78	87	82
Internett	75	66	75	70	68	69
Trykt avis	71	68	66	68	71	65
Hjemme-PC	62	56	60	59	57	59
Radio	55	57	50	49	57	52
Plate/kassett/CD/MP3/lydfiler	44	37	42	44	49	39
Bøker	28	21	23	22	21	20
Tidsskrift	19	13	15	12	10	14
Ukeblad	13	12	14	14	13	13
VHS/DVD/harddiskopptaker	13	11	11	14	8	11
Tegneserieblad	6	7	7	4	7	9

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsen 2008, Statistisk sentralbyrå.

ker og tidsskrift en gjennomsnittsdag, er noe større i Oslo/Akershus enn i andre deler av landet.

Storbyboere ivrigst på Internett

Selv om det er klare paralleller i mediebruken mellom dem som bor i de store byene, og dem som bor i spredtbygde strøk, er det også noen forskjeller (se tabell 6). Andelen som bruker Internett, hjemme-PC, plater/CD og så videre, bøker og tidsskrift, er jevnt over noe større i de store byene enn på landsbygda. Bruken av de viktigste tradisjonelle massemediene som avis, fjernsyn og radio er derimot temmelig sammenfallende i de to bostedstypene.

Selv om Internett og hjemme-PC brukes mest i de store byene, har økningen i bruken av disse mediene vært stor både i storbyene og i spredtbygde strøk de seinere åra. Nedgangen i radiolytting og i lesing av papiraviser har også vært tydelig i begge bostedsstrøk.

Papiraviser taper terreng

Antallet eksemplarer av dagsaviser per 1 000 innbyggere økte jevnt gjennom 1980-tallet. Dette skjedde samtidig med en økning i antallet husholdninger, mens antallet eksemplarer per husholdning økte mer beskjedent. I 1992 hadde vi det høyeste tallet, med 688 aviser per 1 000 innbyggere. Etter 1992 har tallet sunket jevnt. I 2007 var nettoopplaget per 1 000 innbyggere nede i 452.

Det har samtidig vært en nedgang i andelen som leser avis per dag. I 1991 var det flere avislesere enn fjernsynsseere. Avisen var dermed det mest brukte mediet. Slik er det ikke lenger. I løpet av de siste 16 åra har andelen avislesere sunket fra 84 prosent til 68 prosent, det vi si med 16 prosentpoeng (se figur 3). Denne nedgangen har vært gradvis, men har særlig vært tydelig fra 1998 og framover. I de siste åra har lesing av nettaviser vært stadig økende. 35 prosent leste nettutgaver av aviser en gjennomsnittsdag i 2008 (Vaage 2009a).

Internettbruk – tidoblet på sju år

I 1995 var det 9 prosent som brukte hjemme-PC en gjennomsnittsdag. I 2008 var andelen økt til 59 prosent. Internett ble i 2000 brukt av 7 prosent av befolkningen en gjennomsnittsdag. Her er all internettbruk medregnet, uansett hvor bruken fant sted. I 2008 var andelen brukere per dag økt til 71 prosent. Den er altså mer enn tidoblet på sju år (Vaage 2009a).

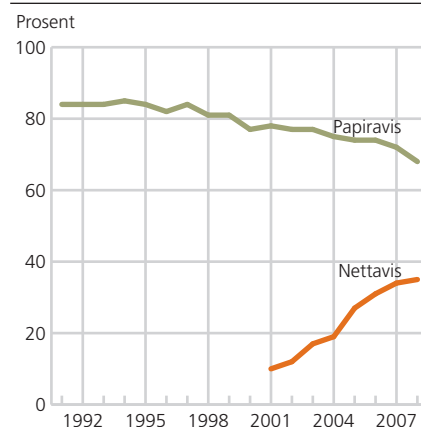
Både kvinner og menn brukte oftere Internett og hjemme-PC i 2008 (62 prosent menn og 55 prosent kvinner) enn i 1994 (16 prosent menn og 6 prosent kvinner). Selv om kvinnene har nærmet seg mennene i så måte, er det fremdeles store kjønnsforskjeller. Det er særlig blant de eldre at forskjellen er stor. Blant personer i alderen 67-79 år var det i 2008 35 prosent menn og 16 prosent kvinner som brukte hjemme-PC en gjennomsnittsdag.

Tabell 6. Andel som har brukt ulike massemedier en gjennomsnittsdag, i tettbygde og spredtbygde strøk. 1991, 2000 og 2008. Prosent

	Tettbygde strøk – 100 000 eller flere			Spredtbygde strøk		
	1991	2000	2008	1991	2000	2008
Fjernsyn	77	79	80	82	83	79
Internett	.	35	78	.	21	62
Trykt avis	85	76	67	84	79	67
Hjemme-PC	..	29	65	..	20	51
Radio	73	57	56	72	60	53
Plate/kassett/CD/MP3/lydfiler	46	53	48	37	45	36
Bøker	32	26	30	18	16	18
Tidsskrift	20	13	16	14	15	14
Ukeblad	14	14	13	22	18	14
VHS/DVD/harddiskopptaker	10	9	16	10	10	11
Tegneserieblad	7	8	7	13	7	8

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

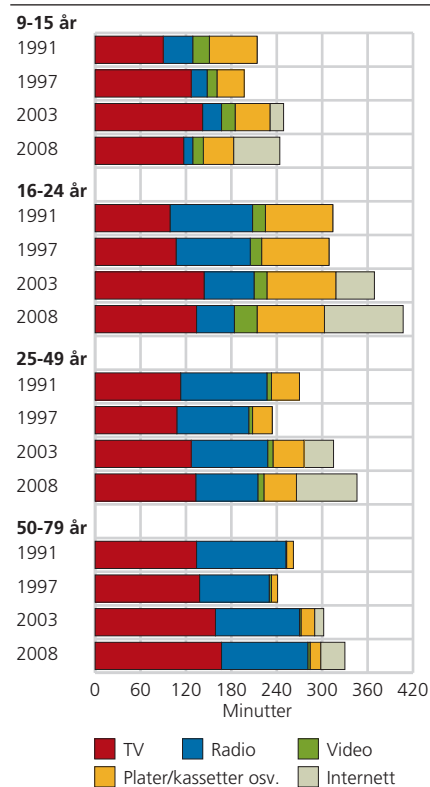
Figur 3. Andel som har lest papiravis og internettutgave av papiravis en gjennomsnittsdag, alder 9-79 år. 1991-2007. Prosent

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Figur 4. Tid brukt til ulike elektroniske massemedier en gjennomsnittsdag. Fordelt på alder. 1991, 1997, 2003 og 2008. Minutter

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsen 2008, Statistisk sentralbyrå.

Internett og TV populært blant barn

Tiden 9-15-åringene tilbringer foran fjernsynet, har økt betydelig fram til og med 2003. Deretter har den sunket igjen. De lyttet også mindre på radio de seinere åra. Det er også noe mindre lytting på plater/kassetter/CD og så videre. Video-/DVD-bruken har heller ikke økt i omfang (se figur 4). Totalt sett har disse endringene ført til en nedgang i tida som brukes til de tradisjonelle massemediene i denne aldersgruppen, fra 3 timer og 34 minutter i 1991, til 3 timer og 3 minutter i 2008, altså en nedgang på en halv time. Tiden til elektronisk mediebruk er likevel på over 4 timer i 2008. Dette skyldes bruken av Internett, som ikke eksisterte i 1991, og som var svært lite utbygd i 1997.

Figur 4 viser tida som ble brukt til ulike elektroniske medier per dag blant noen utvalgte aldersgrupper, i åra 1991-2008. Noe av økningen i tida foran fjernsynsskjermen skyldes at målemetoden for dette mediet ble forandret fra 1999. Dette har medført at tida til fjernsynsseeing økte gjennomsnittlig med om lag 10 minutter.

De unge (alder 16-24 år) har i de seinere åra sett noe mer på TV og video enn tidligere, og de har lyttet betydelig mindre på radio. Den store økningen gjelder Internett. Fra 2003 til 2008 har tida brukt på Internett en gjennomsnittsdag økt fra 58 minutter til 87 minutter. Tar vi med dette mediet, er det denne aldersgruppen som bruker mest tid til elektroniske medier en gjennomsnittsdag.

Blant de godt voksne og de eldre er det mindre endringer. Det har vært en betydelig økning i tida tilbrakt foran fjernsynet i løpet av disse åra. Radiolyttingen har derimot holdt seg nokså stabil. Alt i alt brukte godt voksne og eldre de tradisjonelle elektroniske medietilbudene mye mer i 2007 enn i 1991. I tillegg kommer internettbruken, som fremdeles ikke er så stor som for den yngre delen av befolkningen.

Like mye TV-titting

Til tross for økt tilgang til fjernsynskanaler og flere kanaler som sender programmer døgnet rundt, ser vi ikke mer på TV. I 1991 var det 5 prosent som hadde parabolantenne i husholdningen, og 29 prosent hadde kabelanlegg. Disse tallene har økt til henholdsvis 35 og 48 prosent i 2008. I tillegg hadde 28 prosent digital bakkeantenne. Andelen som ser fjernsyn en gjennomsnittsdag, var 81 prosent i 1991 og 80 prosent i 2008, altså en ubetydelig endring (Vaage 2009a).

Flere bøker – færre bibliotek

Antallet skjønnlitterære bokutgivelser har variert en del de siste 20 åra. Det var en betydelig økning fra 1986, da det var 903 utgivelser, til 2 037 utgivelser i 1995. Deretter var det en liten nedgang, til 1 892 skjønnlitterære bokutgivelser i 1999. Siden har det økt igjen, og i 2008 var det 2 298 bokutgivelser.

De seinere åra har det også vært en nedgang i antall utlån per innbygger i folkebibliotekene. Mens det i 1992 var 4,9 utlån per innbygger per år, sank tallet til 3,6 i 2008. Og fra 1993 til 2007 har antall folkebibliotek sunket fra 1 184 til 807 (Kulturstatistikk 2007). Dette kan muligens være med på å forklare utlånsnedgangen.

Flere boklesere ...

I 1991 oppga 24 prosent at de leste bok på fritida en tilfeldig valgt dag. Andelen sank til 17 prosent per dag i 1997, men har så økt og har kommet opp i 23 prosent i 2008, henholdsvis 18 prosent blant menn og 28 prosent blant kvinner. Blant dem som leste bok, var det 64 prosent som leste en roman eller novellesamling. Blant kvinnelige boklesere var det 75 prosent som leste denne typen bøker en gjennomsnittsdag, mens andelen var 49 prosent blant mannlige lesere. De leste mer faktabøker enn kvinner (Vaage 2009a).

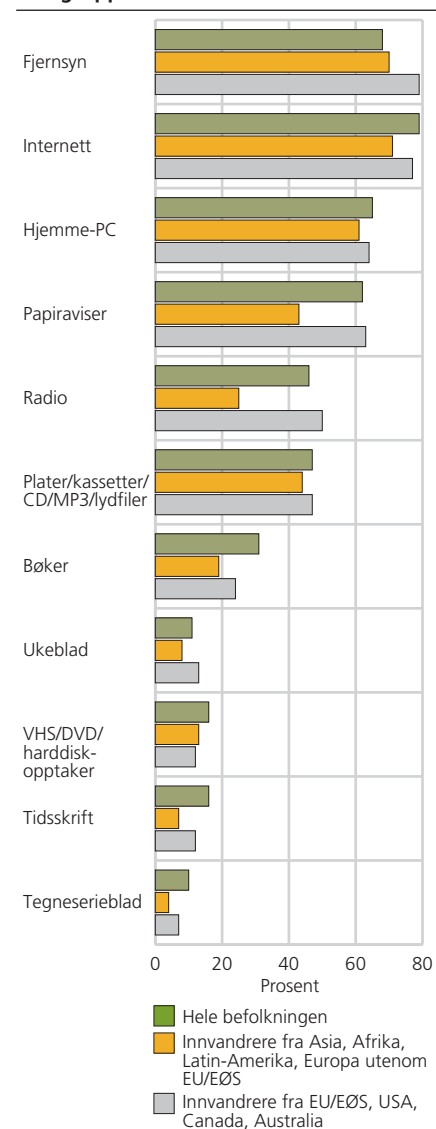
... men ikke blant de unge

De unge leser i mindre grad bøker nå enn de gjorde før. I 1991 var det 28 prosent i aldersgruppen 16-24 år som hadde lest bok på fritida en gjennomsnittsdag. I 2008 var andelen sunket til 15 prosent. Den økningen som har funnet sted for boklesing de seinere åra for befolkningen som helhet, gjelder ikke for de unge.

TV og Internett populært blant innvandrere

Figur 5 viser mediebruken blant personer som er innvandrere/norskfødte med to foreldre fra Afrika, Asia, Latin-Amerika og Europa utenom EU og innvandrere fra EU, USA, Canada og Australia. Disse to gruppene blir sammenlignet med den norske befolkningen generelt. Tallene viser at fjernsyn og Internett er de mediene som har høyest brukerandel en gjennomsnittsdag både blant befolkningen i Norge, blant dem med innvandrerbakgrunn fra Asia/Afrika med flere og blant innvandrere fra EU med flere (Vaage 2009d). De som har bakgrunn fra Asia/Afrika med flere, er den gruppen som i minst grad bruker radio og papiraviser. I det hele tatt er det færre brukere av trykte medier blant dem fra Asia/Afrika med flere enn fra de andre gruppene.

Figur 5. Andel som har brukt ulike massemedier en gjennomsnittsdag, etter landgruppe. Alder 9-59 år. 2008. Prosent

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsen 2008, tilleggsutvalg blant innvandrere, Statistisk sentralbyrå.

PIAZZA 139
NAVONA

NAVONA 42
GALLERIA D'ARTE

la murrina

Datakilder

Kultur- og mediebruksundersøkelsene er intervjuundersøkelser med et landsrepresentativt utvalg i alderen 9-79 år, om tilgang til og bruk av kultur- og massemedietilbud. Undersøkelsen om mediebruk gjennomføres hvert år. Undersøkelsen om kulturbruk gjennomføres hvert 4. år.

Kulturstatistikken gis ut hvert år og gir en oversikt over tilgjengelig statistikk for ulike områder innenfor norsk kultur. Tallene er hentet fra mange kilder: Statistisk sentralbyrå, andre offentlige organisasjoner og interesseorganisasjoner.

Ferieundersøkelsene er årlige intervjuundersøkelser om nordmenns ferie- og reisevaner, med et landsrepresentativt utvalg i alderen 16-79 år.

Kultur også på reise

Statistisk sentralbyrås ferieundersøkelser (se tekstboks om datakilder) viser at nordmenns ferieaktivitet har økt noe i de seinere åra. Mens vi i 1994 i gjennomsnitt hadde omtrent 14 overnattinger på feriereiser siste år, var antallet overnattinger 19 i 2008. Overnattingene har økt for både menn og kvinner, men kvinner hadde i 2008, som i alle tidligere målinger, flere overnattinger enn menn. I 2008 var tallet 18,3 for menn og 19,8 for kvinner.

Vi bruker mye tid på kultur når vi reiser til utlandet. Kultur- og mediebruksundersøkelsen 2008 viser at 31 prosent av den norske befolkningen hadde vært på museum, utstilling, kunstgalleri eller lignende i utlandet i løpet av de siste tolv månedene. I 2000 var tallet 27 prosent, og 20 prosent i 1991.

En betydelig andel nordmenn går også på konserter eller andre musikkarrangementer når de er i utlandet. Andelen som hadde gjort dette i løpet av de siste tolv månedene, var på 14 prosent i 2008, mot 8 prosent i 1991. Det er ikke noen store kjønnsforskjeller for ulike kulturtilbud i utlandet. Det er likevel en liten tendens til at kvinner i større grad går på teater, musikal, museer, utstillinger og så videre, mens menn velger idrettsarrangement – også når vi er på reise.

Referanser

Kulturstatistikk 2007. NOS D 445, 2008, Statistisk sentralbyrå.

Vaage, Odd Frank (1996): *Kultur og medievaner. Bruk av kulturtilbud og massemedier i første halvdel av 1990-årene*, Statistiske analyser 13, Statistisk sentralbyrå.

Vaage, Odd Frank (2007): *Kultur- og mediebruk i forandring. Bruk av kulturtilbud og massemedier fra 1991 til 2006*, Statistiske analyser 95, Statistisk sentralbyrå.

Vaage, Odd Frank (2009a): *Norsk mediebarometer 2008*, Statistiske analyser 106, Statistisk sentralbyrå.

Vaage, Odd Frank (2009b): *Norsk kulturbarometer 2008*, Statistiske analyser 107, Statistisk sentralbyrå.

Vaage, Odd Frank (2009c): *Mosjon, friluftsliv og kulturaktiviteter. Resultater fra Levekårsundersøkelsen fra 1997 til 2007*, Rapporter 2009/15, Statistisk sentralbyrå.

Vaage, Odd Frank (2009d): *Kultur- og mediebruk blant personer med innvandrerbakgrunn. Resultater fra Kultur- og mediebruksundersøkelsen 2008 og tilleggsutvalg blant innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre*, Rapporter 2009/29, Statistisk sentralbyrå.